

Mål C-790/19

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

24 oktober 2019

Domstol som begär förhandsavgörande:

Curtea de Apel Braşov (Rumänien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

14 oktober 2019

Tilltalade:

LG

MH

Ytterligare deltagare i rättegången:

Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov

Agenția Națională de Administrare Fiscală, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Braşov

Saken i det nationella målet

Överklagande som har ingetts av Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov (åklagarmyndigheten vid domstolen i första instans i Braşov, Rumänien, nedan kallad åklagarmyndigheten), av den åtalade LG och av Agenția Națională de Administrare Fiscală, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Braşov (den nationella skattemyndigheten, det regionala generaldirektoratet för offentliga finanser i Braşov, nedan kallad skattemyndigheten), som har väckt talan om enskilt anspråk, mot dom i brottmål av den 15 november 2018 meddelad av Tribunalul Braşov (nedan kallad domstolen i första instans)

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Begäran om förhandsavgörande har framställts med stöd av artikel 267 FEUF och avser tolkningen av artikel 1.3 a i direktiv 2015/849.

Fråga som har hänskjutits för förhandsavgörande

Ska artikel 1.3 a i direktiv 2015/849 tolkas så, att den person som begår den konkreta handling som utgör brottet penningtvätt alltid måste vara en annan person än den som begår förbrottet (det bakomliggande brott varifrån de tvättade pengarna härrör)?

Anförda unionsbestämmelser

Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism, artikel 1.1 och 1.2 a–d

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, artikel 1.1, 1.2 och 1.3 a–d

Anförda nationella bestämmelser

Artikel 29 i Lege nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor (lag nr 656/2002 om förhindrande och bekämpning av penningtvätt), offentliggjord i *Monitorul Oficial al României* (Republiken Rumäniens officiella tidning), del I, nr 904 av den 12 december 2002, i dess ändrade och kompletterade lydelse

Vid det datum då handlingarna begicks hade artikel 29.1 följande lydelse:

”Följande handlingar utgör penningtvätt och straffas med 3 till 12 års fängelse:

- a) Omvandling eller överföring av egendom, i vetskap om att egendomen härrör från brottsliga handlingar, i syfte att hemlighålla eller dölja egendomens olagliga ursprung eller för att hjälpa gärningsmannen bakom det brott varifrån egendomen härrör att undandra sig lagföring, dom eller straffverkställighet.
- b) Hemlighållande eller döljande av en viss egendoms rätta beskaffenhet eller ursprung, av dess belägenhet, av förfogandet över den, av dess förflyttning, av de rättigheter som är knutna till den, eller av äganderätten till den, i vetskap om att egendomen härrör från brottslig handling.
- c) Förvärv, innehav eller brukande av egendom, i vetskap om att egendomen härrör från brottslig handling.”

Dom nr 418 av den 19 juni 2018 meddelad av Curtea Constituțională (nedan kallad författningsdomstolen) avseende frågan huruvida bestämmelserna i artikel

29.1 c i lag nr 656/2002 om förhindrande och bekämpning av penningtvätt samt genomförande av åtgärder för att förhindra och bekämpa finansiering av terrorism, såsom de har tolkats i dom nr 16 av den 8 juni 2016 från Înalta Curte de Casație și Justiție (nedan kallad högsta domstolen) angående ett preliminärt beslut i syfte att klargöra vissa rättsliga frågor om penningtvätt, var förenliga med författningen.

Lege nr. 129/2019 din 11 iulie 2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (lag nr 129 av den 11 juli 2019 om förhindrande och bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och om ändring och komplettering av vissa rättsakter), offentliggjord i *Monitorul Oficial al României* (Republiken Rumäniens officiella tidning), del I, nr 589 av den 19 juli 2019 (denna lag var inte offentliggjord vid tidpunkten för beslutet att begära förhandsavgörande)

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Domstolen i första instans dömde den åtalade LG till fängelse i 1 år och 9 månader med villkorlig dom enligt artikel 81 och följande artiklar i den tidigare gällande strafflagen (som var fördelaktigare för den åtalade), eftersom den åtalade gjort sig skyldig till penningtvätt som straffas enligt artikel 29.1 a i lag nr 656/2002, genom tillämpning av artikel 41.2 i den tidigare gällande strafflagen. Närmare bestämt hade den åtalade begått 80 konkreta brott. Domstolen beslutade vidare att lägga ned åtalet mot LG för skatteundandragande, eftersom den åtalade LG betalat skadestånd. Domstolen i första instans frikände däremot den åtalade MH, eftersom nämnda domstol ansåg att villkoren för att kunna utdöma straffrättsligt ansvar inte var uppfyllda, i och med att det inte var styrkt att den åtalade MH hade vetskap om att den åtalade LG tvättade pengar som härrörde från skatteundandragande.
- 2 Domstolen i första instans ansåg att den åtalade LG i egenskap av direktör gjort sig skyldig till skatteundandragande och att han även hade tvättat pengar som härrörde från nämnda brott. Under perioden 2009–2013 bokförde den åtalade LG nämligen inte de skattehandlingar som styrkte att bolaget SC Vinalcool Brașov SA erhöll intäkter från uthyrning av affärslokaler till bolagen Medofta SRL och Reproflex SRL i bolaget SC Vinalcool Brașov SA:s räkenskaper. För att införa representanterna för Medofta SRL och Reproflex SRL upprätthålla skenet av att det rörde sig om lagliga affärstransaktioner bad den åtalade LG nämnda representanter att i enlighet med ett avtal om överlåtelse av fordran som hade ingåtts av den åtalade LG, SC Vinalcool Brașov SA och Arta Romana SRL sätta in de belopp som utgjorde fordran till SC Vinalcool Brașov SA på ett konto som tillhörde bolaget Arta Romana SRL, där den åtalade MH – som är sambo till den åtalade LG – står som ägare. Det sammanlagda insatta beloppet uppgick till 512 301,15 rumänska lei (RON). Den åtalade LG kom i besittning av detta belopp genom den åtalade MH. De båda åtalade tog ut pengarna kontant på bankkontor eller i uttagsautomat. Sammanfattningsvis tvättade den åtalade LG pengar som

härörde från brottet skatteundandragande som han själv begick och som betraktas som ett förbrott.

- 3 Åklagarmyndigheten, den åtalade LG och skattemyndigheten, det vill säga den part som har väckt talan om enskilt anspråk, har överklagat nämnda dom till den hänskjutande domstolen. Den åtalade LG har sedermera återkallat överklagandet.
- 4 Åklagarmyndigheten har bland annat kritiserat domen för att det enligt myndigheten saknades grund för att frikänna MH.
- 5 Skattemyndigheten har angripit domen eftersom dess enskilda anspråk delvis har ogillats.

Den hänskjutande domstolen, Curtea de Apel Braşov (nedan kallad appellationsdomstolen), anser att det för att kunna fatta beslut i målet är nödvändigt att få en tolkning av vissa bestämmelser i direktiv 2015/849. Eftersom nämnda domstol inte har hittat någon relevant rättspraxis, har den ex officio ombett parterna att redovisa sin inställning till frågan om inhämtande av förhandsavgörande från EU-domstolen.

Parternas huvudargument

- 6 Åklagarmyndigheten har motsatt sig begäran om förhandsavgörande, eftersom villkoren i artikel 267 FEUF enligt myndighetens uppfattning inte är uppfyllda, men även eftersom ovannämnda direktiv inte har införlivats med den rumänska lagstiftningen, trots att fristen härför löpte ut år 2017. Dessutom begicks handlingarna innan detta direktiv antogs. Åklagarmyndigheten hävdar att direktivet uppfyller kriterierna för tillämpning av acte clair-doktrinen, vilken fastställts av EU-domstolen, och att det finns en kontinuitet i unionens rättsakter, eftersom deras materiella innehåll är identiskt.
- 7 De åtalade har yttrat sig för ett inhämtande av förhandsgörande från EU-domstolen.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 8 Det nu gällande direktivet och de upphävda direktiven innehåller en identisk definition av penningtvätt, oavsett på vilket sätt handlingen kan begås. De bestämmelser som rör definitionen av handlingarna har införlivats så gott som identiskt med den nationella lagstiftningen, medan skillnaderna i fråga om rekvisit, olaglighet och villkoren för att kunna utdöma straffrättsligt ansvar för brott saknar relevans. Emellertid har den hänskjutande domstolen funnit att det föreligger motstridiga tolkningar av den nationella lagstiftningen, eftersom rättspraxis innehåller olikartade lösningar. De möjliga lösningarna av förevarande mål är nämligen diametralt motsatta beroende på om handlingen uppfyller rekvisiten för det aktuella brottet eller ej.

- 9 Enligt den hänskjutande domstolen kan gärningsmannen bakom penningtvätten, oavsett form, inte vara identisk med gärningsmannen bakom förbrottet.
- 10 Appellationsdomstolen hänvisar i synnerhet till två av högsta domstolens domar: dom nr 147/2011, där det slogs fast att ”gärningsmannen bakom de båda brotten inte kan vara en och samma person”, och dom nr 836/2013, där det i fråga om handlingarna i artikel 23.1 c i lag nr 656/2002 endast slogs fast att ”den person som medverkat till huvudbrottet inte kan vara gärningsmannen bakom penningtvätten”. I annat fall ”åsidosätts principen ne bis in idem”. Till stöd för denna slutsats, det vill säga att utesluta att gärningsmannen bakom penningtvätten och gärningsmannen bakom förbrottet kan vara en och samma person, kan det anföras andra beslut från högsta domstolen och andra nationella domstolar.
- 11 Högsta domstolen uttalade sig emellertid om dessa lagbestämmelser även i dom nr 16/2016, där det – till följd av en begäran om klargörande av vissa rättsliga frågor – bland annat slogs fast att gärningsmannen bakom penningtvätten även kan vara gärningsmannen bakom det brott varifrån egendomen härrör. I domskälen preciserade högsta domstolen att ”[b]estämmelserna i artikel 29.1 i lag nr 656/2002, där penningtvätt definieras, hänvisar till vetskapen om egendomens ursprung ..., och detta villkor kan anses vara uppfyllt, om gärningsmannen bakom penningtvätten och gärningsmannen bakom det brott varifrån egendomen härrör är en och samma person”.
- 12 Samma lagbestämmelser har vidare prövats av författningsdomstolen, som i dom nr 418/2018 påpekade att bestämmelserna i artikel 29.1 c i lag nr 656/2002, såsom de har tolkats i högsta domstolens dom nr 16/2016, strider mot författningen vad gäller gärningsmannen. Följaktligen ”kan gärningsmannen ... bakom huvudbrottet ... inte vara gärningsmannen bakom penningtvätten”. Uttrycket ”i vetskap om att egendomen härrör från brottslig handling” i den bestämmelse där den olagliga handlingen definieras utesluter att den eller de personer som medverkar till det brott varifrån egendomen härrör kan tillhöra kategorin gärningsmän.
- 13 Som anförts i upplysningarna i slutet av lag nr 656/2002, ånyo publicerad, i dess ändrade och kompletterade lydelse, har nämnda lag införlivat bestämmelserna i direktiv 2005/60 med den nationella lagstiftningen.
- 14 Både ordalydelsen i direktivet (enligt alla senare lydelse) och ordalydelsen i den nationella lagen innehåller ett villkor, närmare bestämt ”i vetskap om att egendomen härrör från brottslig handling eller från medverkan till brottslig handling”, vilket den hänskjutande domstolen analyserar ur semantisk, grammatisk och teleologisk synvinkel. Mot denna bakgrund drar den hänskjutande domstolen den slutsatsen att en och samma person inte kan vara gärningsmannen bakom de båda brotten.
- 15 Den hänskjutande domstolen, appellationsdomstolen, hänvisar även till den engelska språkversionen av direktivet och jämför common law-systemet med det

romersk-germanska rättssystemet, med särskilda hänvisningar till den italienska, den spanska och den nederländska strafflagen samt till rättsdoktrin.

- 16 Den hänskjutande domstolen anser att acte clair-doktrinen inte är tillämplig i förevarande fall, eftersom både rättsdoktrin och rättspraxis ger olikartade lösningar på frågan.
- 17 Även om Rumänien inte har införlivat direktiv 2015/849 med sin nationella lagstiftning inom den fastställda fristen utan först genom lag nr 129 av den 11 juli 2019, som har antagits efter beslutet att begära förhandsavgörande av den 25 juni 2019, är den hänskjutande domstolen av den uppfattningen att frågan ska hänskjutas till EU-domstolen med avseende på den sistnämnda rättsakten, icke minst därför att artikel 1 i de aktuella direktiven, där penningtvätt definieras, har identisk ordalydelse.